

Vergaderjaar 2006–2007

21 501-31

Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Nr. 117

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 januari 2007

Hierbij zend ik u, mede namens Staatssecretaris van Hoof, het verslag van de Raad voor Werkgelegenheid en Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (WSBVC) op 1 december in Brussel (onderdeel werkgelegenheid en sociaal beleid) (bijlage 1).

Tijdens de lunch heeft de Raad unaniem besloten de hoofdstad van Litouwen, Vilnius, als vestigingplaats te kiezen voor het nieuw op te richten Europees Genderinstituut. Tijdens twee tafelronden besprak de Raad het groenboek arbeidsrecht en de ontwerprichtlijn overdraagbaarheid van aanvullende pensioenrechten. De Raad keurde verder het gewijzigd besluit tot vaststelling van het programma Daphne goed, nam kennis van de voortgang op de dossiers betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid en stemde tot slot in met de conclusies inzake mannen en gendergelijkheid en het actieprogramma Peking.

Het «Europees globaliseringsfonds» stond uiteindelijk niet op de agenda, omdat er nog een akkoord in eerste lezing tussen Raad en EP in de maak was. Inmiddels is er een akkoord bereikt, zodat het fonds met ingang van 1 januari 2007 in werking kan treden.

Naar aanleiding van mijn toezegging aan de Eerste Kamer tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Pensioenwet wil ik u in deze brief ook informeren over de aanpassingen van de Pensioenwet als gevolg van een het voorstel voor een «portability-richtlijn».

Uitgaande van het voorstel zoals door het Finse voorzitterschap aan de Sociale Raad op 1 december jl. is voorgelegd als bijlage bij het voortgangsrapport en voor zover dat voldoende duidelijk is, zal de Nederlandse wetgeving ten minste op een tweetal punten moeten worden aangepast. Het gaat dan om een regeling voor het terugbetalen van premies wanneer de drempelperiode niet wordt voltooid en om een aanpassing van de informatiebepalingen.

Maar de onderhandelingen over de portability-richtlijn zullen onder Duits voorzitterschap volgend jaar worden voortgezet. Verdere aanpassingen in de tekst liggen in lijn der verwachtingen. Daarbij blijft het voor mij nog steeds de vraag of er uiteindelijk een richtlijn tot stand zal komen.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. J. de Geus

1. Groenboek van de Commissie inzake de modernisering van het arbeidsrecht

Commissaris Spidla presenteerde het Groenboek en wees erop dat globalisering en technologische ontwikkelingen een grotere flexibiliteit op de arbeidsmarkt noodzakelijk maken. Geconstateerd kan worden dat er, naast de standaard arbeidscontracten, steeds meer gewerkt wordt op basis van allerlei daarvan afwijkende vormen van contracten. Werknemers zijn weliswaar bereid om dat te accepteren, maar dan moeten wel allerlei negatieve elementen die het werken volgens niet-standaard contracten met zich meebrengt, worden tegengegaan. Dit mede omdat de kloof tussen insiders op de arbeidsmarkt en outsiders steeds groter dreigt te worden. Er zal naar een nieuwe balans moeten worden gezocht tussen de flexibiliteit die ondernemingen nodig hebben en de zekerheid in de vorm van rechtsbescherming die werknemers zoeken. Ook het behalen van de Lissabondoelstellingen maakt dit noodzakelijk. Het Groenboek is geen voorloper van wetgeving, het is een consultatiepapier dat lidstaten en sociale partners 4 maanden de tijd geeft om te antwoorden op de vragen die er in zijn opgenomen. Daarna zal de Commissie komen met een Mededeling waarin een aantal opties voor het verdere handelen, zowel op nationaal als op Europees niveau, zullen zijn opgenomen. De reacties van de lidstaten waren voorlopig van aard (het Groenboek was pas verschenen de de spreektijd beperkt). In die (algemene) zin spraken alle lidstaten hun waardering voor de tekst van de Commissie. Onderkend werd dat de ontwikkelingen rond globalisering en technologie een voortdurende aanpassing van ondernemingen en werknemers vragen teneinde de Europese economie competitief te houden. En dat maakt dat er een nieuw evenwicht moet worden gevonden tussen flexibiliteit aan de ene kant en zekerheid voor de werknemer aan de andere kant.

Vele lidstaten wezen erop dat de stelsels van arbeidsverhoudingen in de lidstaten dermate van elkaar verschillen dat het onmogelijk is om tot een gemeenschappelijk model te komen. Met andere woorden, het positieve effect van het Groenboek en de follow up ervan zal vooral liggen in de uitwisseling van informatie en het van elkaar leren via best practices. Daarbij viel echter op dat enkele lidstaten nu al meldden dat in principe nieuwe Europese regelgeving op het terrein van het arbeidsrecht noodzakelijk is.

Een volgende opmerking die van vele kanten werd gemaakt betrof de betrokkenheid van sociale partners. Veel lidstaten (o.a. ook Nederland) kondigden al aan dat de beantwoording van de vragen in overleg met de sociale partners zal worden gedaan en, meer in het algemeen, dat het Groenboek de focus heel sterk legt op individuele arbeidsverhoudingen maar de collectieve arbeidsverhoudingen, in het kader van de sociale dialoog, wat onderbelicht. Een veel aangestipt onderwerp betrof zwart werk. Vele lidstaten zetten dit onderwerp hoog op hun prioriteiten lijst waaraan, ook in het kader van de EU, ruim aandacht aan zal moeten worden besteed.

Ook de kwestie outsiders versus insiders werd door een aantal lidstaten gememoreerd. Nederland maakte melding van het CPB rapport «Reinventing the welfare state» van 10 maart 2006 waaruit naar voren komt dat flexibiliteit in Nederland een licht positief effect heeft op de werkgelegenheidssituatie, maar vooral positief uitwerkt voor outsiders. Nederland wees er ook op dat het beroepsleven steeds verder wordt verkort en dat er steeds vaker van baan veranderd zal worden, waarbij het arbeidsrecht ook een rol zal kunnen en moeten spelen. In dit verband betreurt Nederland het dat het thema vergrijzing niet in het Groenboek aan de orde komt. Ook

andere lidstaten wezen erop dat de huidige regelgeving vaak de insiders beschermt en voor outsiders de entree op de arbeidsmarkt bemoeilijkt. Van verschillende zijden werd ervoor gepleit om de ontwerprichtlijn inzake uitzendarbeid weer te gaan behandelen.

Vele lidstaten (inclusief Nederland) spraken hun teleurstelling uit over de mislukte poging tijdens de Raad van 7 november jl. om tot een akkoord op de richtlijn arbeidstijden te komen. Enkele lidstaten riepen de Commissie op om het voorstel te splitsen. Andere lidstaten keerden zich hier dan weer uitdrukkelijk tegen. Ook het feit dat de Commissie nu vermoedelijk tot inbreukprocedures tegen 23 lidstaten zal overgaan, leidde tot kritische commentaren van een aantal lidstaten.

In zijn slotwoord wees commissaris Spidla nog eens op het belang van de strijd tegen zwart werk. In reactie op een opmerking van Nederland dat het thema vergrijzing niet in het Groenboek aan de orde kwam, wees commissaris Spidla op de flexicurity mededeling die de Commissie in de eerste helft van het volgend jaar zal publiceren.

Commissaris Spidla merkte op dat de Commissie positief staat tegenover behandeling van de ontwerprichtlijn inzake uitzendarbeid en dat hij in overleg met het inkomende Voorzitterschap zal bezien hoe dit verder vorm te geven.

Tenslotte riep ook commissaris Spidla op om de onderhandelingen rond de richtlijn arbeidstijden voort te zetten.

3. Fatsoenlijk werk

Nadat het Voorzitterschap desgevraagd constateerde dat ministers instemden met het Belgisch voorstel tot opname van «eerlijke handel» (noot 8), kon zij tevens concluderen dat de Raad de voorgestelde conclusies over fatsoenlijk werk aannam. Het Finse Voorzitterschap wilde met de raadsconclusies steun geven aan de Mededeling van de Europese Commissie «Promoting decent work for all. The EU contribution to the implementation of the decent work agenda in the world».

4. Het hoofd bieden aan de uitdagingen die voortvloeien uit globalisering en demografische veranderingen

- a) *De versterking van een hogere productiviteit en meer en betere banen, ook voor randgroepen op de arbeidsmarkt*
- b) *Mededeling van de Commissie: «De demografische toekomst van Europa – van uitdaging naar kans»*

Het Voorzitterschap wees erop dat het thema «globalisering en demografische verandering» op de agenda is gezet door de regeringsleiders tijdens hun informele bijeenkomst in Hampton Court in het najaar van 2005. Commissaris Spidla lichtte vervolgens toe dat de mededeling die in oktober jl. verschenen is, voorziet in een follow-up van dit debat. Komend jaar zal de Commissie de gevolgen van demografische veranderingen op 5 deelterreinen (overheidsfinanciën, arbeidsmarkt, productiviteit, demografie en integratie van immigranten) door middel van een High Level Forum in groepen verder uitwerken. Duitsland meldde dat het onderwerp ook grote prioriteit krijgt tijdens het Duitse Voorzitterschap de eerste helft van 2007. Een speciale conferentie in Berlijn in februari 2007 zal aan dit thema aandacht besteden, waarbij het accent vooral zal liggen op de rol van gezinnen. Enkele lidstaten wezen op het belang van een breed blikveld. De demografische veranderingen kunnen niet alleen opgevangen door het verhogen van geboortecijfers. Er zijn volgens deze lidstaten ook maatregelen nodig op de arbeidsmarkt, zoals het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en het langer laten doorwerken van ouderen. Het Comité voor de Werkgelegenheid en het comité Sociale Bescherming hebben twee opinies opgesteld die door de Raad zijn vastgesteld, nadat beide Voorzitters de inhoud hadden gepresenteerd.

5. Toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het actieprogramma van Peking

Het Finse voorzitterschap heeft 3 indicatoren ontwikkeld én toegepast op het terrein van institutionele mechanismen, te weten:

1. Status van de verantwoordelijkheid van de overheid in het bevorderen van gendergelijkheid
- 2a. Aantal personeelsleden in het orgaan gericht op gendergelijkheid van de overheid
- 2b. Aantal personeelsleden in het onafhankelijk orgaan voor het bevorderen van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen
3. Gender mainstreaming Zonder debat nam de Raad de conclusies aan.

6. Mannen en gendergelijkheid

De Raad nam conclusies aan, waarin wordt gesteld dat er meer aandacht zou moeten zijn voor de wijze waarop mannen betrokken kunnen worden in het proces van gendergelijkheid en het belang hierbij van het kijken naar behoeften van zowel vrouwen als mannen. Hierbij zou verder gekeken moeten worden dan naar het thema combinatie van zorg en arbeid.

7. Gewijzigd voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het specifieke programma «Geweldbestrijding (Daphne)» voor de periode 2007–2013 als onderdeel van het algemene programma «Grondrechten en justitie»

Het Voorzitterschap meldde dat op deze tekst een voorlopig akkoord was bereikt met het EP.

Denemarken vroeg specifieke aandacht voor mensenhandel. Dit punt vergt follow up, mogelijk door middel van een open methode van coördinatie. Dit is ook van belang voor ministers van sociale zaken, immers voor de sociale oorzaken zijn de ministers die zitting hebben in de Raad WSBVC verantwoordelijk. Enkele andere lidstaten steunden Denemarken tot het nemen van nadere actie. Ook Commissaris Spidla gaf Denemarken gelijk; wetgeving alleen is niet voldoende. Het Voorzitterschap concludeerde dat een politiek akkoord was bereikt over de tekst.

8. Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verbetering van de meeneembaarheid van aanvullende pensioenrechten

Het Voorzitterschap lichtte toe dat na een groot aantal besprekingen in de groep sociale vraagstukken was gebleken dat een communautaire regeling inzake waardeoverdracht op onoverkomelijke problemen stuit. De verschillen tussen de regelingen in lidstaten zijn daarvoor te groot. Daarom is besloten het artikel 6 uit het Commissievoorstel te schrappen. De focus van de regeling komt daarmee exclusief te liggen op het verwerven en het behoud van pensioenaanspraken (artikel 4 en 5). De lidstaten beantwoordden in de tafelronde twee vragen, nl. over 1) de focus op vestiging en behoud van pensioenaanspraken door middel van een eerlijke behandeling van slaperrechten, 2) het ontbreken van bepalingen voor waardeoverdracht in de richtlijn. Vrijwel alle lidstaten steunden het schrappen van artikel 6 inzake waardeoverdracht. Een zeer groot aantal lidstaten noemde het besluit realistisch. Anderen wezen op de grote financiële gevolgen die een gemeenschappelijke regeling inzake waardeoverdracht kan hebben voor de regelingen in lidstaten. Pensioenfondsen zullen gedwongen worden kapitaal over te dragen, als werknemers daarom vragen. Niet in alle gevallen levert deze overdracht voor-

delen op voor de vertrekkende werknemers. Een aantal lidstaten zag graag dat het schrappen van het artikel niet betekent dat op EU-niveau geen enkel initiatief meer genomen wordt om deze overdracht te verbeteren. De Commissie moet de discussie over het onderwerp op EU-niveau gaande houden. Voor twee lidstaten was het schrappen van dit artikel aanleiding om de vraag op te werpen of de richtlijn – na zo'n kaalslag – nog wel meerwaarde had. De lidstaten vroegen zich af of de Commissie er niet beter aandoet de twee overblijvende artikelen – artikelen 4 en 5 – te integreren in richtlijn 98/49 betreffende de bescherming van rechten op aanvullend pensioen van gedetacheerde werknemers. Ook Nederland verwelkomde de realistische aanpak van het Voorzitterschap en wees op de wens in het nationale parlement geen communautair kader voor waardeoverdracht vast te leggen. Deze wens is gehonoreerd door artikel 6 te schrappen. Een focus op alleen artikel 4 en 5, waarbij het behoud van slaperrechten niet mag leiden tot een verplichte indexatie van deze rechten, is nog steeds een belangrijke stap in het wegnemen van belemmeringen voor de mobiliteit van werknemers. Lange overgangstermijnen zijn dan dus niet wenselijk.

Diverse lidstaten gaven aan het verlagen van het ambitieniveau van artikel 4, de verwerving van pensioenaanspraken, in het Voorzitterschapvoorstel (verlenging minimumperiode van 2 naar 5 jaar, en verhogen van leeftijd voor de vestiging van pensioenaanspraken van 21 naar 25) te betreuren. Zij wilden bijvoorbeeld graag, gelijk aan de VS, ook een drempel opwerpen voor het opnemen van een toetredingsleeftijd in pensioenregelingen. Andere lidstaten, waar de condities van verwerving niet vastliggen in nationale wetgeving, maar door sociale partners worden afgesproken in het kader van collectieve arbeidsovereenkomsten, wezen in het bijzonder op de rol van sociale partners. Een richtlijn moet recht doen aan deze situatie.

Met betrekking tot de reikwijdte van de richtlijn (artikel 2) sprak Nederland met steun van enkele lidstaten, zich uit voor een ruime reikwijdte. Zeker nu artikel 6 komt te vervallen is het een verkeerd signaal nog een groot aantal regelingen van de reikwijdte uit te sluiten. Een aantal lidstaten gaf niettemin aan enkele specifieke uitzonderingen als wenselijk te achten, bijvoorbeeld waar het gaat om regelingen die financiële problemen kennen. Andere lidstaten wilden in dit verband bedrijfsinterne pensioenregelingen graag nog uitzonderen van de reikwijdte of regelingen in sectoren belast met handhaving van de openbare orde. Ook zijn er problemen met zogenaamde loyaliteitsregelingen. Een lidstaat wilde ook pensioenregelingen van zelfstandigen binnen de reikwijdte van de richtlijn brengen.

Een extra overgangperiode van 10 jaar, bovenop de 2 jaar implementatieperiode, werd door een groot aantal lidstaten verwelkomd. De extra lange periode houdt rekening met de noodzakelijke aanpassingen die in vele lidstaten moeten volgen. Enkele lidstaten wensten zich (nog) niet uit te spreken over de lengte van de periode, want zij vinden dat de lengte afhangt van de inhoud van regeling.

Commissaris Spidla prees het Fins Voorzitterschap voor de aanpak. Er is veel werk verzet en standpunten van lidstaten zijn duidelijk naar elkaar toegegroeid. De Commissie betreurt wel dat dit alleen mogelijk is gebleken door delen van de richtlijn te schrappen. Niettemin gaf Commissaris Spidla aan hiermee te kunnen leven als dat ertoe leidt dat er een richtlijn komt die de mobiliteit van werknemers verbetert. Een akkoord op dit dossier past zeer goed binnen de flexicurity-agenda die komend jaar door Commissie verder uitgewerkt wordt: de richtlijn moet mensen die mobiel zijn en dus kansen nemen beschermen tegen verlies van pensioen-

rechten. Wel deelt de Commissie de wens van diverse lidstaten de reikwijdte zo breed mogelijk te houden en de overgangperiode waar mogelijk in te korten. Commissaris Spidla steunde verder die landen die de Commissie verzochten de waardeoverdracht niet volledig te laten rusten, maar deze te bevorderen met behulp van andere instrumenten. Hij sprak de hoop uit dat de Raad in 2007 langs deze lijnen tot een akkoord kan komen. Het inkomend Duitse Voorzitterschap gaf aan zich hiervoor in te zetten tijdens zijn Voorzitterschapsperiode.

9. Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels

– *Titel III, hoofdstuk IV (uitkeringen bij invaliditeit, ouderdoms- en nabestaandenpensioenen)*

Het gaat voor Nederland om de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Nabestaandenwet (ANW) en de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA). Een nieuwe bepaling in de toepassingsverordening betreft artikel 52, waarin maatregelen zijn opgenomen ter bespoediging van de vaststelling van de uitkeringen. Zonder discussie stemde de Raad in met de gedeeltelijke algemene oriëntatie op de tekst.

10. Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, en tot vaststelling van de inhoud van bijlage XI (WB)

– *Onderdelen die relevant zijn voor Titel III, hoofdstuk IV, van het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels*

In de Annex hebben de lidstaten bepalingen opgenomen om de toepassing van de Verordening binnen hun nationale wetgeving mogelijk te maken. De nu voorliggende inschrijvingen zijn gerelateerd aan de categorieën uitkeringen die in Titel III, hoofdstuk 4 zijn opgenomen; Nederland heeft toepassingsbepalingen voor de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Nabestaandenwet (ANW) en de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) op Annex XI ingeschreven. Zonder discussie stemde de Raad in met de gedeeltelijke algemene oriëntatie op de tekst.

11. Cambridge-evaluatie van de werkgelegenheidsparagrafen van de nationale hervormingsprogramma's voor 2006

De Raad nam kennis van de eerste beoordeling van het Comité Werkgelegenheid van de nationale hervormingsprogramma's Lissabon voor 2006.

12. Mededeling van de Commissie «Uitvoering van het communautaire Lissabon-programma: Sociale diensten van algemeen belang in de Europese Unie»

De Raad nam kennis van een mondelinge presentatie van de Voorzitter van het Sociaal Beschermingscomité over de stand van zaken bij de behandeling van het onderwerp «sociale diensten van algemeen belang». Lidstaten krijgen op dit moment de mogelijkheid hun visie op het thema te geven bij de beantwoording van een vragenlijst. Commissaris Spidla meldde aan de hand van de antwoorden in de loop van 2007 een mededeling met een follow-up te publiceren.